

L'ANTUTULA CEGA

ALBERT SÁNCHEZ PIÑOL / JAUME CABRÉ

Qui ha fet què

A l'antigor, amb la transmissió oral de les històries, no es donava una importància excessiva a l'autoria. Amb el naixement i la consolidació de la burgesia és quan comença a adquirir importància el nom de l'autor

IL·LUSTRACIÓ: GUILLEM CIFRÉ

El concepte de l'autoria d'una obra artística és relativament modern. A l'antigor, amb la transmissió oral de les històries, no es donava una importància excessiva a l'autoria. Si el bard deia qui era l'autor d'aquella narració que ara ell recitaria, el que sobrevivia era la narració i no el nom de qui l'havia creada. Quan la humanitat es va inventar el llibre, encara no va aparèixer el deler per l'autoria. Encara, durant molt de temps, imperava la idea que un llibre era bo si es basava en una *auctoritas* que el referendava. Era més important dir que aquell text parafrasejava Virgili o la Bíblia, depèn, que no pas dir que era d'un lletraferit desconegut. La literatura provençal medieval, molt avançada en el temps, ja parlava de l'autor de manera clara, i els joglars, que feien bolos recitant els textos, cantaven per encàrrec del trobador, que no amagava la seva responsabilitat; si de cas, encobria el nom de la dama. Amb el naixement i la consolidació de la burgesia és quan comença a adquirir importància el nom de l'autor.

Sovint he pensat en la sort diversa de les autories i de les obres. Hi ha autors que han restat per sempre en l'anonimat per raons diverses alienes a la seva voluntat; i hi ha històries d'apropiacions o, fins i tot, de casos contraris, com el del fals Boades: Joan Gaspar Roig i Jalpí va escriure, al segle XVII, el *Llibre dels feits d'armes de Catalunya* i, ja que el que volia era prestigiar la monarquia catalana medieval, va atribuir el llibre a Bernat Boades, rector de Blanes de la primera meitat del segle XV. És a dir, va fer prevaler l'efectivitat del missatge a l'orgull legítim de la pròpia autoria.

Hi ha llibres que s'han perdut en incendis. Penseu en l'esgarriosa pèrdua que va suposar l'incendi de la biblioteca d'Alexandria que va cremar hores de feina i reflexió i tots els noms que les van fer. L'autoria, a més de l'obra, se'n va anar en fum. I hi ha casos curiosos, com les obres no nades, les albadies literàries: Samuel Taylor Coleridge (1772-1834) explica una experiència molt curiosa. Un dia, estava llegint textos referits a Marco Polo i els seus viatges i es va quedar adormit, no per avoriment sinó per causa de l'opi que solia prendre. El text l'apassionava fins

al punt que es va posar a somiar sobre el personatge de Kubla Khan i va somiar que componia un poema. Un cop despert, Coleridge es va posar a transcriure els versos somiats, que recordava clarament; però una visita banal el va distreure una estona i, quan va voler prosseguir la feina, la resta del poema se li havia esborrat de la memòria. El fragment salvat, un parell de pàgines, *Kubla Khan*, a *Vision in a Dream*, és la descripció d'un lloc de conte oriental, amb un palau i un mar. Ell deia que era una obra mestra que no es va poder arribar a fer per culpa del carter que només va trucar una vegada i en mala hora a la porta de casa. Sempre queda la sospita de pensar si allò era una excusa d'un escriptor que va destacar més com a pensador i crític que com a creador. Però *Kubla Khan* és el paradigma de l'obra mestra no feta.

O hi pot haver l'estafa directa, com la que -ja no en el terreny artístic sinó en el científic- va perpetrar la profunda coneixedora de la química Elena Ceausescu que, junt amb el seu marit, havia perdut qualsevol contacte amb la realitat i vivia en un món delirant de culte a la personalitat. Elena Ceausescu passava per ser una extraordinària científica i publicava regularment llibres de química que li escrivien els altres. Estic segur que s'ho acabava creient. La mediocre i el mediocre, matrimoni fatal que tenien sotmès tot un poble. Això em fa recordar el ciutadà Kane aplaudint tot sol des de la llotja els esgarips de la seva senyora que -com que ell havia dit que havia de ser cantant- va acabar cantant pels bemolls del senyor Kane.

Tinc entès que Kafka, quan ja estava molt malalt, va demanar al seu amic Max Brod que, quan ell morís, cremés tots els seus llibres inèdits, que eren la majoria. Brod li va dir que sí, i tant, no pateixis, Franz, amic meu. Per sort per a nosaltres, Max Brod no va ser fidel a la promesa i per això coneixem *El procés*, *El castell* i *Amèrica*, per exemple.

No em puc estar de pensar en un matemàtic del segle XIX, Évariste Galois, que va decidir participar en un duel d'honor i els dies abans de la contesa els va passar, dramàtic compte enrere, escrivint les seves teories matemàtiques que fins llavors només tenia al cap. Escrivint-ne la part que li va donar temps i deixant de tant en tant, al marge del paper, un comentari dramàtic sobre el temps que se li tirava a sobre. Tenia 21 anys quan va morir i se'n va endur a la tomba una bona colla d'intuïcions matemàtiques. Malgrat això, els seus treballs són cabdals per al desenvolupament de l'àlgebra i en l'estudi de les integrals el·líptiques. Fa ràbia.*

Jaume Cabré